

գինովցած դուրս կ'ելեն, որով անունն ինն մէկ ստորկի կ'ըլլայ, և ուտելու հաց չեն ունենար: Արբոր պզտիկ տղոց կըթուլեանք փոյթ կ'ունենանք, ինչ իրաւամբ չափահասները երեսի վրայ թողունք, և ինչ օգուտ կրնանք քաղել պզտիկներէն քանի որ մեծերը ան կիրթ են:

Իսկ աս տեսակ տօնական դպրոց հաստատելու կերպն ալ ամենագիւրին է. նախ՝ պէտք է որ դպրատունը որչափ որ կարելի է մեծկակ ըլլայ ու եկեղեցւոյ մը կամ հրապարակի մօտ: Արկորդ՝ գրքատուն մը ըլլայ մէջը պատմութեան, երկրաչափութեան, երկրագործութեան արհեստից գրքերով զարդարուած: Արբորդ՝ դպրատուն եկողները հարկ է որ իրենց կողմանէ դպրատան օգնեն, հարուստներն ալ իրենց առատաձեւունութեամբ հաստատեն. իսկ դպրատան մէջ գրտնուած քահանան՝ բժիշկն ու վարժապետը յայտնի է թէ իմաստուն և ընտիր մարդիկ պիտի ըլլան: Ընդհանրապէս մէջ աս տեսակ դպրոցներու ծախքը գիւրաւ ճարելու համար ամէն մարդօրը մէկ փող մը կը վճարէ, որով դպրատան չափաւոր ծախքը գիւրին կերպով կը հոգացուի:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՒԵԼՈՐԴԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՒՎԼՈՒԹԻՒՆ:

ԹՈՒՎԼՈՒԹԻՒՆ կ'ըսուի ան արուեստը՝ որով մարդիկ օձերը կ'ընտանեցնեն ու իրենց ուղածին պէս այլ և այլ խաղեր ընել կուտան անոնց: Ըստ արուեստը խիստ հին է. ուստի նաև նրա գրոց ու մեր նախնեաց գրուածքներուն մէջ ստէպ կը յիշուի: Եւ

1 « Եթէ հարցէ օձ ի թովել, ոչ ինչ է առաւելութիւն թովելն » կ'ըսէ Սողոմոն: Երեմիա մարգարէն ալ կը սպառնայ, « Ես աւաղիկ արձակեմ

նայ հին պատմութեանցը մէջ Փսիղղացի անունով ազգ մը կը յիշուի: Բերիկէի մէջ որ ոչ միայն օձի խածուածքէն չեն փնասուիր եղեր, հապա նաև օձին խածած տեղը ծծելով՝ թոյնը կը հանեն եղեր: և Պլինիոսի ու Ստրաբոնի ըսածին նայելով՝ իրենց շողիքը կամ պարզ դպիւն ալ բաւական էր այսպիսի վերքերը ըռնացնելու. ուստի կ'ըսէ Լուկանոս՝ լատին բանաստեղծը.

Անորինակ կայ յաշխարհի ժողովուրդ
Ի ժանտ օձից մաղկատելոյն անվընաս.
ՉՅարմարական ասեմ Փսիղղայց ըզսերունդ
Որոց լեզուք ըզգալարեաց հարուն սպաս:

Հիմա ալ նոյն գործողութիւնները թէ հնդկաստանցի և թէ ասորիկեցի թովիչները կ'ընեն. բայց չգիտցուիր թէ ան Փսիղղացի ըսուած ազգը ինչպէս անփնաս կը փնան եղեր օձի խածուածքէն, և ոչ թէ հիմակուան թովիչներուն բուն վարպետութիւնն ինչ է: Ըստ յայտնի է թէ աս գործողութեան մէջ կախարդութիւն կամ դիւլթութիւն մը չկայ, ու բնական արհեստ մըն է. ոմանք կ'ըսեն թէ առաջուց օձին թոյնը կը հանեն, ոմանք ալ թէ ասոնք ծածուկ դեղթափ մը ունին որ օձը խածածին պէս մէկէն վերքին վրայ կը դնեն. ուրիշներն ալ կ'ըսեն թէ այսպիսի թովիչները առաջուց անանկ դեղ մը կը խմեն որ անոր ուժովը՝ օձերուն խածուածքէն չեն փնասուիր:

Ի ձեզ օձս կոտորիչս, յորս ոչ մտանիցեն թովելութիւնք: Մեր Եզնիկն ալ կ'ըսէ. « Աւանիկ տեսանեմք (զօձ) ի հնարագիտութենէ թովլաց զգօնացեալ, և իբրև զչուան խաղալիկ է նոցա... Եւ այլոց զբարբս իգտկերպս կալեալ թովելութեամբ յընտելութիւն մարդկան ածեն, ջրեցուցեալ ըզթոյնսն սպանողս »:

ԼՊԻԿԱՌԻ ԹՈՒԼԵՆԵՐԸ :

Հոս դրուած պատկերին մէջ կը տեսնուի թէ թովիչները ինչպէս թեւերնին բաց, աչուրնին դարձած, ձեռքերնին ալ մեծամեծ օձեր բռնած, ու կարգ կարգ մէջ քերնին թւերնին ու ոտուրնին պրլլած՝ խաղեր կ'ընեն : () ձերը ամէն հնարք կ'ընեն որ զանոնք խածնեն կամ ձեռքերնէն ազատին . բայց անոնք ուժով մը վիզերնէն բռնած՝ ոչ խածնելու թող կուտան և ոչ ալ փախչելու : Սմանք ողջ ողջ խածնելով կ'ուտեն օձերը . անոնք ալ սոսկալի չէլու ձայնով մը օդը կը լեցնեն . ան միջոցին ուրիշ թովիչներ կը նային որ օձը խածնողին ձեռքէն յափշտակեն ու իրենք ուտեն . տգէտ ժողովուրդն ալ պոռալով կանչելով ասոնց ետեւէն կ'երթայ, ու կը կարծէ թէ

աս մարդիկը գերբնական կարողութիւն մը ունին, ու իրենց փորը սատանայ մը կայ որ ան օձերուն թոյնը կը ջրէ :

Ղեգայիրի մէջ, մանաւանդ Սէրաքէշի կողմերը շատ մարդիկ կան որ ստակ վաստրկելու համար օձի որսորդութիւն կ'ընեն, ու կը թողուն որ անոնք իրենց վրայ պրլլուին, զիրենք խածնեն ու շողիքնին վրանին վազընեն . իրաւցընէ ալ օձերը զատոնք սատիկ կը խածնեն, բայց չեն մեռցըներ . որով յայտնի կ'իմացուի որ օձերուն թոյնը կամ թունաւոր ահուաները անոնք առաջուց հանած կ'ըլլան :